

היום נלמד בעזרת ה':

מכות דף כד

(בעמוד הקודם)

דרש רבי שמלאי וכו', תורה בגימטריא וכו': הגימטריא של המילה 'תורה' = 611 מצות ששמענו ממש רבינו, ויש עוד שתי מצוות ששמענו מפי הקב"ה בעצמו, הם שתי הדברות הראשונות מעשרת הדברות.

בא דוד והעמידן על אחת עשרה: דוד המלך ראה שאנשים לא מצליחים לקיים את כל המצוות בשלימות, וגילה כמה מצוות עיקריות ששכרם רב (למרות שבאופן כללי לא ידוע לנו שכרן של מצוות), כדי שיתחזקו לקיים אותם ויזכו לעולם הבא. (דרשות הר"ן). לאחר מכן ראה ישעיהו שגם אותם קשה לקיים והעמיד שש מצוות. ולאחר מיכן מיכה העמיד שלוש מצוות. ולאחר מכן ישעיהו בעצמו חזר והעמיד שתי מצוות. עד שבא חבקוק והעמיד מצוה אחת.

אלו הם הנהגות טובות הכוללות הרבה מהמצוות (ספר העיקרים). הגמרא מביאה את הדוגמאות לדרגות הגבוהות של ההנהגות הללו, בצדיקים שקיימו אותם במידת חסידות, אמנם בשורשם הם מצוות מהתורה. (חת"ס).

דכתיב מזמור לדוד וכו': האחד עשרה הם -

א. "הולך תמים" - ללכת עם הקב"ה בתמימות. כמו אברהם אבינו.

ב. "ופועל צדק" - לעשות מלאכה אצל בעל הבית כראוי. כמו אבא חלקיה שבזמן שעבד אצל בעל הבית לא ענה שלום למי שאמר לו שלום.

ג. "וזובר אמת בלבבו" - להיות אמיני. כמו רב ספרא שפעם אחת בא מישהו לקנות ממנו חפץ והציע לו מחיר, אך רב ספרא לא ענה מפני שהיה באמצע קריאת שמע. האיש חשב שרב ספרא לא מסכים למכור במחיר הזה, והעלה את המחיר. לאחר שרב ספרא סיים, הוא מכר לאיש במחיר הראשון, מפני שהסכים בליבו למחיר ההוא כשהאיש הציע אותו.

ד. **"לא רגל על לשונו"** = לא לדבר לשון הרע. כמו יעקב אבינו שלא רצה ללכת ליצחק לקבל את הברכות, מחשש שמא יצחק יכיר שהוא יעקב ואז הוא יצטרך לספר ליצחק לשון הרע על עשיו. (מהרש"א).

ה. **"לא עשה לרעהו רעה"** = לא לרדת לאומנות חבירו. כלומר לא לפתוח חנות מתחרה ליד חנותו של חבירו.

ו. **"וחרפה לא נשא על קרובו"** = לקרב את קרוביו, כלומר לעזור לקרובי משפחתו.

ז. **"נבזה בעיניו נמאס"** = בזוי בעיניו אדם שמאוס לפני ה'. וכמו חזקיהו המלך שאביו היה רשע, והוא לא חשש לכבוד אביו ולכבוד המלכות, אלא גרר את גופתו לאחר מותו במיטה העשויה מחבלים. ועשה זאת כדי שיתבזה על רשעותו וילמדו העם מוסר, ובכך יהיה קידוש ה' (רש"י סנהדרין).

ח. **"ואת יראי ה' יכבד"** = לכבד תלמידי חכמים. כמו המלך יהושפט.

ט. **"נשבע להרע ולא ימיר"** = לקיים את שבועתו. כמו רבי יוחנן שרצה להשתמט מלאכול בבית הנשיא ואמר 'איהו בתענית עד שאבוא לביתי'. ואפילו שהתענית הזו לא חלה, כי נדר של תענית חל רק אם מקבל עליו להתענות עד השקיעה, בכל אופן רבי יוחנן קיים את דברו.

י. **"כספו לא נתן בנשך"** = להיזהר מאיסור ריבית. ואפילו לא להלוות לגוי בריבית, למרות שמצד הדין אין איסור בזה, כדי שלא יבוא להימשך ולהלוות גם לישראל בריבית.

יא. **"ושוחד על נקי לא לקח"** = להיזהר משוחד. כמו ר' ישמעאל בר' יוסי שהאריס שלו שהיה עובד בפרדס שלו, היה רגיל להביא לו בכל ערב שבת סל של פירות מהפרדס. פעם אחת בא האריס והביא לו את הסל ביום חמישי. שאל אותו רבי ישמעאל מה קרה הפעם? אמר לו יש לי דין בבית דין כאן וחשבתי שבדרך אני כבר אכנס ואביא לך את הפירות. לא הסכים רבי ישמעאל (שהיה הדיין בבית דין) לקבל את הפירות, למרות שהם היו שלו. ובנוסף גם לא הסכים לדון אותו, אלא מינה דיינים אחרים שידונו אותו.

כתיב "עושה אלה לא ימוט לעולם", כשהיה רבן גמליאל וכו': הוא היה בוכה, כי משמע מהפסוק שדוקא מי שיעשה את כל האחד עשר דברים הנ"ל "לא ימוט".

אבל מי שיעשה רק את אחד מהם, כן ימוט. אמרו לו חבריו - לא כתוב "עושה כל אלה" אלא "עושה אלה לא ימוט", דהיינו העושה אחד מהם כבר לא ימוט.

דאי לא תימא הכי: והם הוכיחו לו את הפירוש הזה. כי אם לא תאמר כן, הרי כתוב לגבי איסורי עריות "אל תטמאו בכל אלה" וכי האם דוקא מי שיעבור על כל איסורי העריות יטמא, ומי שיעבור רק על אחת מהן לא יטמא? אל ודאי שכונת הפסוק לעובר על אחת מהן. והוא הדין לכאן.

בא ישעיהו והעמידן על שש: ישעיהו ראה שגם לקיים את האחד עשרה הנ"ל קשה, ולכן הוא היקל עוד והעמיד את מרכז העבודה על שש מצות. [אמנם חבריו של רבי ישמעאל הוכיחו שאפילו עושה אחד מתוך האחד עשרה "לא ימוט", אך בכל אופן בכדי לזכות לדרגה האמורה בתחילת המזמור "מי יגור באוהלך מי ישכון בהר קודשך", צריך לקיים דוקא את כל האחד עשרה. ועל זה בא ישעיהו והיקל שאפילו בשש מצות אפשר לזכות לזה]. הששה הם -

א. "הלך צדקות" = לחנך את ילדיו שילכו בדרך ה'. כמו אברהם אבינו שה' אמר עליו "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט".

ב. "ודבר מישרים" = שאינו מקניט את חבריו ברבים. (דהיינו גם כשהוא צריך להוכיח אותו הוא לא עושה זאת ברבים. ערוך לנר).

ג. "מאס בכצע מעשקות" = נזהר מגזל. כמו רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, שלא רצה לקבל 'ראשית הגז' (הניתנת לכהן) מאדם שבא לפניו ממקום רחוק, כדי שלא יפסיד הכהן שגר באזור של האיש ההוא.

ד. "נער כפיו מתמן בשחד" = נזהר משחד. וכמו הסיפור הנ"ל ברבי ישמעאל ברבי יוסי.

ה. "אטם אָזְנוֹ מִשְׁמַע דְּמִיִּים" = כשהוא שומע שמזלזלים בתלמיד חכם הוא לא שותק. כמו רבי אלעזר ברבי שמעון שכל חייו הקפיד על כך, אמנם פעם אחת הוא שמע ולא מחה כראוי, ועל כך לאחר מותו יצאה לו תולעת מהאוזן.

ו. "ועצם עיניו מראות ברע" = מלהסתכל בנשים כשהם מכבסות את הבגדים בנהר, ומגלות את שוקיהן.

על העושה את הדברים הללו נאמר שם "הוא מְרוּמִים יִשְׁכֵּן" כלומר בעולם הבא.

בא מיכה וכו': השלוש הן -

א. "עשות משפט" = לקיים את הדינים בין אדם לחבירו.

ב. "אהבת חסד" = גמילות חסדים.

ג. "והצנע לכת" = לויית המת והכנסת כלה. דהיינו גם במקום של שמחה או אבל יש להתנהג בצורה הנאותה ובמידה הראויה (רש"י סוכה).

*

אמר ר' יוסי בר חנינא ארבע גזירות גזר משה רבינו: דברי משה היו נראים כגזירות, ובאו הנביאים ופירשו אותם לטובה (ערוך לר).

א. משה אמר "וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב": כלומר מתי ישכון ישראל לבטח? כשהם יהיו צדיקים כיעקב. בא עמוס ואמר "חדל נא! מי יקום יעקב? כי קטון הוא". כלומר מי יכול להיות צדיק כיעקב? כי יש רק קצת כאלה בעם ישראל. ועל כך כתוב "ניחם ה' על זאת" והסכים עם עמוס.

ב. משה אמר "ובגוים ההם לא תרגיע": שלא תהיה ליהודים מנוחה בגלות. ובא ירמיה ואמר "הלוך להרגיעו ישראל" שתהיה להם מנוחה.

ג. משה אמר "פוקד עון אבות על בנים": אם הם ממשיכים ללכת בדרך הרעה של אביהם. אבל בא יחזקאל וביטל זאת, שאפילו אם הבנים ממשיכים ללכת בדרך אביהם לא יענשו על עוון האב. (מהרש"א).

ד. משה אמר "ואבדתם בגוים": שהם יאבדו בין הגוים בגלות. ובא ישעיה ואמר "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים" שהם לא יאבדו.

אמר רב מסתפינא מהאי קרא וכו': אני מפחד מהפסוק "ואבדתם בגוים". שאל רב פפא - אולי כונת הפסוק שתהיו כמו 'אבידה' שבעליה מחפש אותה. אלא רב פחד מהסוף של הפסוק ההוא "ואכלה אתכם ארץ אויביכם" משמע שישראל יתכלו בגלות. שאל מר זוטרא - אולי הכוונה לאכילת קישואין ודילועין, שאוכלים רק קצת מהם ומשאירים אותם. וכוונת הפסוק שרק מקצת מהעם יתכלה בגלות.

וכבר היה רבן גמליאל וכו' ושמעו קול המונה של רומי מפלטה: את קול השווקים של רומי מ'פלטה' = מהכיכר של רומי. (וזוהו משל להצלחתה של רומי שאנשיה יושבים שלמים ושקטים, מהרש"א). החכמים ראו את היחס שבין רומי

לירושלים כדבר עצוב מאד. אבל רבי עקיבא ראה בזה דבר משמח, כי אם רומי הרשעה מקבלת כזה שכר על קצת דברים טובים שעשתה, קל וחומר לשכר הרב שיקבלו עם ישראל!

שוב פעם אחת וכו'. **זכתיב ואעידה לי עדים וכו'.** נאמר "ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו". וקשה, מה הקשר ביניהם? הרי אוריה חי בתקופת בית המקדש הראשון, ואילו זכריה חי בתקופת בית המקדש השני. אלא הפסוק בא לומר שכמו שהתקיימה נבואתו הרעה של אוריה, כך תתקיים נבואתו הטובה של זכריה. (והיינו שהנבואה הטובה תתקיים רק לאחר סיום הנבואה הרעה. וכשראה רבי עקיבא שכבר התקיימה הנבואה הרעה, הבין שעכשיו מגיע הזמן של הנבואה הטובה להתקיים. עץ יוסף).

 הדרן עלך מסכות מכות

יהי רצון שיזכה לראות בנחמות

בתפארת המקדש להבנות

במהרה בימינו עוד שינה הזאת!